

Dans ● LES TANNEURS ● **Primero**

★★★

Onbetrouwbare herinneringen

Primero, van de Argentijnse Lisi Estaras, heeft als ondertitel *Erscht. Dat is de jiddische vorm van het Duitse 'zum ersten Mal'*. Die dubbele titel, samen met de klezmerklanken van een klarinet wanneer het stuk begint, verraden dat de choreografe het wil hebben over haar Joods-Argentijnse roots. Toch zijn die gefilterd door de lichamen van vijf gojim, performers die met die roots weinig gemeen hebben.

DOOR PIETER T'JONCK

Het scènebeeld vertelt meteen alles. Het toont een grasveld waarop her en der, schots en scheef, oude meubels staan. Het zijn twee beelden in één: je herkent de tuin waarin kinderen onbezorgd rondrollen. Maar via die kinderlijk zie je ook de wonderde wereld van kasten, klokken en lampen waarachter volwassenen hun geheimen verbergen.

Het beeld heeft zo de structuur van een collage: een montage van fragmenten in een nieuwe samenhang. De collage is verwant aan de herinnering: ook daarin klitten disparate dingen samen tot iets betekenisvol, zelfs al deden de dingen zich nooit exact voor zoals we ze ons herinneren. Even licht dat grasveld op. Daarna wordt het publiek gedurende een paar tellen uitgelicht, alsof de choreografe de kijker

■ Choreografe Lisi Estaras wil het in *Primero* hebben over haar Joods-Argentijnse roots.

uitnodigt om terug te kijken op de tuin van zijn eigen jeugd. Als ten slotte zaal en podium in duister gehuld raken, weerklinkt live de klarinet van Yom.

Meteen daarna volgt een van de mooiste scènes van *Primero*. Samuel Lefèvre voert een slangen-dans uit met zijn armen. Zijn handen staan haaks op zijn onderarmen, zijn vingers brengen een

wriemelend ballet. Soms doet een uithaal het landschap van meubels veranderen. Een stoel of een nachtkastje valt om. Nog vreemder wordt het als Bérengère Bodin hem vervoegt. De vrouw, in een half doorschijnend niemendalletje, beweegt houterig als een marionet. Meteen krijgen de bewegingen van Lefèvre zin als beeld van de arm-gymnastiek van een poppenspeler.

FOTO CHRIS VAN DER BURGH

Zelfs als beiden een duet aangaan, blijft Bodin een marionet met sloom en hard neervallende ledematen.

Daarna maken de andere performers, die eerst onbeweeglijk in de coulissen hingen, hun opwachting. Vania Rovisco doolt rond in een ouderwetse bontmantel. Benny Claessens gooit - letterlijk - zijn volle gewicht in de strijd, Nicolas Vladyslav ontwikkelt zich tot een *Doppelgänger* van Lefèvre. Samen vormen ze een familie, of ook wel een groep kinderen die het gedoe van hun ouders nabootsen. Dat leidt tot solo's, duetten, en vele groepsscènes. De komiekste is die waarin ze het ritueel van de sabbat naspelen en in één moeite door alle clichés over joden door de mangel halen.

De sterke acteerpresetaties en leuke, herkenbare momenten maken samen echter nog geen goed stuk. De scènes hangen te veel als los zand aan elkaar en hebben iets te vaak het karakter van een anekdote. Meer dan eens lijkt het ook alsof de spelers zich niet voluit herkennen in het verhaal, dat toch vooral dat van Estaras zelf is. De choreografe wil, volgens het programma, tonen dat herinneringen onbetrouwbaar zijn maar toch de bouwstenen vormen van onze identiteit. Dat kan je echter nauwelijks deduceren uit de actie.

Tot 20 maart in Les Tanneurs, Huidevettersstraat Brussel. Daarna op tournee. www.lesballetscdela.be

Theater ● DE WERF ● Voix

★★

■ In *Voix* geven twee acteurs elkaar een stem: 'Hij' is een jonge schrijver, 'Zij' een gerenommeerd Frans theaterauteur.

Aan de ene kant staat een reeks leeslampjes opgesteld: dat is de psychologische ruimte van Hij (Bo Tarenskeen), een jonge schrijver gelooft om zijn biografieën. Aan de andere kant zit Zij (Katelijne Verbeke), een gerenommeerd Frans theaterauteur op rust die onwillig toch in de spotlights komt te staan nu Hij belast is met het schrijven van haar biografie.

In *Voix* geven ze elkaar stem: hij is schrijver, maar het zijn haar woorden die hij op papier zet. Zij schrijft al jaren niet meer, maar haar woorden vinden nu door hem opnieuw een weg naar het papier. Wie is dan de schrijver en wie de uitvoerder? Die dubbelheid krijgt nog een extra laag doordat acteur Tarenskeen ook de schrijver van dit stuk is en daarbij niet nalaat om ook kritiek te uiten op de staat van het hedendaags theater. Het levert

enkele leuke fragmenten op voor insiders, zoals de sneer naar het geëngageerd toneel en de minderheidsgroepen-cultus.

Katelijne Verbeke balanceert subtiel tussen ingetogen spel en tongue in cheek humor, Tarenskeen acteert vlakker en blijft - zoals zijn personage van het verlegen jongetje dat verlangt - wat meer op de achtergrond. Tarenskeen, die vorig jaar op het IISfestival de Ton Lutzprijs won voor zijn regie *1000 Zalen*, levert met *Voix* een degelijke tekst waarin het tragikomische, filosofische en badinerende elkaar afwisselen. Het hoeft niet allemaal geëngageerd theater te zijn in de strikte zin van het woord, maar de noodzaak tot maken spreekt iets te weinig uit deze creatie. (LILA)

Op tournee tot 31 maart. www.dewerf.be.

Spelen met misverstanden, spraak- en beeldverwarring

DD Dorvillier, een choreografe uit New York, duikt de laatste jaren steeds nadrukkelijker op in Europa en België. Ze was al te gast op de vorige editie van *Playground* in STUK Leuven en speelde vorig jaar mee in de prachtige reconstructie van *Parades & Changes* van Anna Halprin. Nu toont ze in het Kaaitheater haar *Choreography, a Prologue for the Apocalypse of Understanding, Get Ready!*.

Gaat het zo slecht met het begrip tussen mensen? En wat zal choreografie daaraan verhelpen?

Dorvillier: "Helemaal niet. Mijn stuk is heel speels, al gaat het dan over de onmogelijkheid om volkomen transparant te communiceren. We starten met een korte film waarin we verduidelijken dat er helaas niet zoiets is als een paradijselijke toestand die voor de taal kwam. Taal valt niet weg te denken. Maar naast taal is er misschien iets anders mogelijk. Dit stuk is een oefening in het vinden en ontwikkelen van dat 'andere'."

Klinkt erg conceptueel.

"Er zijn twee grote kampen in de danswereld: zij die alles conceptueel willen onderbouwen en zij die zweren bij de beweging, het fysieke. Ik pendel tussen beide kampen. Ik merk dat zowel kijkers als dansers altijd sommige dingen wel en andere helemaal niet oppikken. Ze genieten van iets, zonder per se te weten hoe of waarom het is zoals het is. Ze kunnen zich zelfs enorm vergissen in de bedoelingen van een stuk. Maar als je dat accepteert, kan plots heel veel."

Zoals?

"Spelen met die misverstanden bijvoorbeeld. In het tweede deel vertel ik iets in het Engels, en Joaquim Pujol vertaalt dat in het Spaans. Maar als ik vervolgens dans in plaats van te spreken, blijft

■ DD Dorvillier zegt dat haar voorstelling ontsnapt aan de dwingelandij van woorden.

hij vertalen, tot hij uiteindelijk ook mijn dans in zijn dans vertaalt. Zo merk je dat er geen vaste grond is voor een vertaling van dans."

Waarop je dan maar gewoon aan het dansen slaat?

"Het is iets complexer. In het derde deel ontwikkelden we met vier dansers en één muzikante, Zeena Parkins, spelregels om bewegingen, muziek en licht te laten evolueren. We merkten dat dezelfde spelregel tot compleet andere resultaten leidt als je hem toepast op beweging, klank of licht. Dat leidt tot een soort chaos. Toch lijken we soms echt iets uit te beelden, al was het maar de letter M. Maar eigenlijk doet dat er niet toe. We waren het onderling zelfs vaak oneens over de betekenis van iets. Het resultaat is vooral een feest voor de zintuigen. Zo ontsnapt het toch aan de dwingelandij van woorden."

PIETER T'JONCK

Kaaitheater, 19 en 20 maart

EURANTICA

fine art & antiques fair

Weekend: 11 > 19u
Week: 14 > 19u
Ladies' Day: vrijdag 26 maart, gratis toegang voor dames

Brussels Expo
www.eurantica.be

Nocturne tot 22u
Donderdag 25 Maart

Exhibition sponsored by

BNP PARIBAS FORTIS
PRIVATE BANKING

Mercedes-Benz

Le Plaza

Gentleman

dS De Standaard